

Jaarverslag Stichting Rura 2022

Na twee jaren zonder noemenswaardige grootschalige activiteiten konden we in 2022 gelukkig weer onze donateurs op een normale manier ontvangen tijdens een voorjaars- en een najaarsbijeenkomst. De grote opkomst en de geanimeerde nazit laten zien, dat we een levendige organisatie zijn. Toch moet ook Rura nadenken over de teruglopende aantallen donateurs. Er is aandacht voor de *Toekomst van onze Geschiedenis!*

Bijeenkomsten

Telkens ruim meer dan honderd aanwezigen in de zaal, dat mag met recht een prima opkomst genoemd worden. Met een inhoudelijk uitstekend programma en goede sprekers, die de aandacht van hun gehoor wisten te pakken.

Dat gold tijdens de voorjaarsbijeenkomst helemaal voor Sinti-componist en muzikant Roger 'Moreno' Rathgeb uit Vaals. Autodidact en componist van het wereldberoemde Auschwitz-requiem. Daar zat hij op een kruk, met alleen zijn accordeon, op dat grote podium, en hij speelde adembenemende en ontroerende muziek.

De bijeenkomst stond in het teken van de Sinti in Limburg. Het eerste deel van de avond, door de Roermondse gemeentearchivaris Jac Lemmens, ging over de oorsprong van de Sinti en hun komst naar West-Europa om vanuit Duitsland en de Elzas naar Limburg te komen. Jac Lemmens vertelde in zijn presentatie over Sinti uit onze eigen stad en regio. Hij liet ons indrukwekkende foto's zien. Met mooie anekdotes. De Tweede Wereldoorlog was ook voor de Sinti een afschuwelijke tijd van deportatie en moord in de Duitse vernietigingskampen. Tot op de dag van vandaag is het voor velen van hen nog steeds een onbespreekbare periode. Een 'vergeten holocaust' wordt het genoemd. Maar ook de Sinti moeten genoemd blijven worden, mogen niet vergeten worden. Daarvan gaf Anjes Wolfs-Driessen een goed voorbeeld. Zij schreef onder de titel 'Daar praat ik niet over' het verhaal van Mädie Franz, een Sinti-meisje dat de oorlog overleefde. Niet zomaar een meisje, het was haar moeder. Vele aanwezigen kochten na afloop van de bijeenkomst het boek.

De najaarsbijeenkomst in oktober werd opnieuw druk bezocht. De gasten werden ontvangen op de klanken van de Maastrichtse klezmerband Mejoeches: Bay mir bistu sheyn.

Opnieuw vonden we interessante sprekers met deze keer aandacht voor de geschiedenis van de Joodse bevolking in Midden-Limburg. John Vaessen stond in zijn voordracht stil bij de Joodse begraafplaatsen op de Aaje Kirkhaof. Aanleiding daarvoor was zijn boek "Dood, maar niet vergeten". De derde druk, opnieuw uitgebreid met nieuwe verhalen en foto's, geeft alweer een breder inzicht in onze Roermondse geschiedenis. John is een graag geziene gast, een boeiende spreker. En dat bleek wel uit de reacties en de verkoop van het boek.

Het tweede deel van het programma bestond uit een interview waarbij dr. Herman van Rens in gesprek ging met dr. Hein van der Bruggen, in oktober 2021 gepromoveerd op het proefschrift getiteld: Aspecten van Joods leven in Roermond en Midden-Limburg 1275-2018. Met name de periode van het interbellum, de oorlogsjaren en de periode daarna kwamen aan de orde. Het werd een onderhoudende conversatie tussen twee goede vrienden die elk zeer betrokken zijn geraakt bij de Joodse geschiedenis. Herman van Rens schreef samen met zijn vrouw Annelies Wilms onder andere een boek over het transport van Joodse mannen uit West-Europa naar dwangarbeiderskampen in Silezië: Tussenstation Cosel. Samen gingen Herman, Annelies en Hein op bezoek in Cosel en Auschwitz. In het gesprek wees Hein van der Bruggen op de soms twijfelachtige of halfslachtige rol van de kerken als het over de Jodenvervolging ging. Maar niet alleen van de kerken. Ook de media worden in zijn proefschrift onder de loep genomen. Een link naar de huidige tijd van

fake news, de rol van social media en het klakkeloos aannemen van beweringen en publicaties maakt dat wij alerter moeten zijn op herhaling van de gruwelen van nog maar pas 80 jaar geleden. Het proefschrift van Hein en het boek van Herman en Annelies zijn niet alleen heel leesbaar en vol van bijzondere verhalen, maar helpen ons allen om die noodzakelijke alertheid te begrijpen. Van harte aanbevolen!
Mejoeches sloot de avond muzikaal af, waarna een aangename en gezellige nazit volgde. Deze invulling van onze bijeenkomsten valt erg in de smaak, zo horen we van onze donateurs.

Fons Even

Op 6 september 2022 overleed Fons Even. Wie kende hem niet? Veel organisaties en onderwerpen hadden zijn belangstelling en mochten op zijn steun rekenen. Of het om de streektaal ging, over de natuur, het erfgoed of over de alledaagse dingen die voor onze samenleving van belang zijn. In zijn rol van wethouder was hij een belangrijk aanspreekpunt voor de bevolking. Maar ook nog lang daarna. Binnen Rura zette hij zich 25 jaar lang in voor het Roermondse culturele erfgoed, tot en met de functie van vicevoorzitter in ons bestuur. Betrokken, loyaal, humoristisch maar bovenal met kennis van zaken en inzet. Tijdens de najaarsbijeenkomst hebben wij met z'n allen in dankbaarheid stilgestaan bij het leven van Fons Even. Dat hij moge rusten in vrede!

Kerkenvisie

In opdracht van de gemeente Roermond is in de afgelopen twee jaren een kerkenvisie opgesteld. Dit gebeurde in dialoog tussen de gemeente, kerkeigenaren, inwoners en erfgoedorganisaties. Ook Rura werd daarbij betrokken vanwege het beheer van de synagoge alsmede het eigenaarschap van de St. Jozefkapel in de Weerd en het Ursulinenkapelletje. De Stichting Rura heeft de beide kapellen vanwege het historische belang lange tijd geleden in eigendom genomen. We onderhouden die, om ze voor het nageslacht te kunnen bewaren. De uitkomsten van de Kerkenvisie zijn momenteel onderwerp van gesprek in het Monumentenoverleg, waarin ook Rura participeert.

Belangrijk is dat het religieus cultureel erfgoed breder en vooral door onderlinge samenwerking meer onder de aandacht wordt gebracht. Roermond heeft op dit punt veel te bieden. Bijzondere wandelingen die specifiek gericht zijn op dit religieus erfgoed kunnen eraan toegevoegd worden. In de binnenstad maar ook daarbuiten! De gemeente onderkent dit en heeft Rura gevraagd om samen met andere organisaties (de VVV-stadsgidsen zullen vanwege hun rijke ervaring een belangrijke partner zijn) een projectplan in te dienen voor activiteiten in dat kader. De daartoe opgerichte werkgroep zal in het voorjaar van 2023 dit plan opleveren.

Samenwerking LGOG

Het is goed dat het Roermondse erfgoed op meerdere fronten onder de aandacht komt. Veel Rura-donateurs zijn ook lid van de kring Roermond van het LGOG. Daarom is het goed dat we elkaars leden informeren over en uitnodigen voor lezingen die over en weer georganiseerd worden. Zo geschiedde dus ook in het afgelopen jaar.

Stolpersteine en de audiotour

Zoals inmiddels op zoveel plaatsen in Nederland zien we ook in het Roermondse straatbeeld stolpersteine, die ons doen herinneren aan de personen die vanaf de betreffende plek werden gedeporteerd en hun dood tegemoet gingen. Samen met een mooie bijdrage van de Stichting 1880 en de gemeente Roermond kon Rura financieel bijdragen aan de financiering van de laatste stolpersteine voor Roermond. We blijven onze donateurs oproepen om zulke stenen te adopteren. Om ze daarna ook te blijven onderhouden. Het is geen

dagelijkse klus, een paar keer per jaar is voldoende. Maar zeker rondom de nationale dodenherdenking past het om de mensen wier naam op deze stolpersteine staat te gedenken.

Inmiddels kan men via de app izi-TRAVEL een audiotour langs de Roermondse stolpersteine maken. De app biedt bovendien uitgebreide informatie met foto's over de mensen voor wie deze struikelstenen werden gelegd. Met veel dank aan Rob Kooiman van Artof, die deze audiotour samenstelde.

Synagoge

Soms mogen we voor de synagoge bijzondere giften in ontvangst nemen, zoals onlangs een mooie kandelaar die geschonken werd door mw. Hillmann uit Amsterdam Deze heeft een plekje gekregen in de vitrine in de synagoge en wordt vol trots getoond.

Besprekingen over het overnemen van de synagoge in eigendom, zijn in het afgelopen jaar gestopt. Het nieuw aangetreden bestuur van de Joodse Gemeente NIHS Limburg heeft een andere visie op het bezit van eigen vastgoed. Rura blijft openstaan voor een eventuele overdracht als men daaraan vanuit de NIHS alsnog behoefte zou hebben.

Mede in het kader van de opgestelde Kerkvisie heeft het bestuur van Rura besloten de synagoge weer eens extra onder de loep te gaan nemen. De museale waarde willen we beter uit de verf laten komen. Dat kan door de aanwezige attributen op een mooie manier te presenteren. We maken een onderhoudsscan en onderzoeken de mogelijkheden om de synagoge vaker te kunnen openstellen. Of voor bijzondere gelegenheden te gebruiken. Tijdens de Roermondse Cultuurnacht was de synagoge ook in de avonduren te bezoeken, net als bij Open Monumentendag. We ontvingen beide keren vele honderden bezoekers. Uit de grote belangstelling tijdens deze extra openstellingen kun je afleiden dat er sprake is van toenemende behoefte om de synagoge te bezoeken. Die behoefte willen we graag stimuleren!

Van de bestuurstafel

Het bestuur vergaderde negen keer in het verslagjaar 2022. Belangrijk aandachtspunt is en blijft de verduurzaming van de stichting. Wat betreft het aantal donateurs, maar ook ten aanzien van de bestuurlijke samenstelling. Het gaat immers om de toekomst van onze geschiedenis!

Tijdens de najaarsbijeenkomst konden twee nieuwe bestuurders 'gepresenteerd' worden, te weten Saskia Kennis (o.a. bekend als stadsgids) en Jan Heemels die als educatief medewerker werkzaam is op het Duitse oorlogskerkhof in het Noord-Limburgse Ysselsteyn. Jonge bestuurders, die elk vanuit hun eigen achtergrond een bijdrage willen leveren aan onze opdrachten. Ze werden beiden met applaus ontvangen en we kijken uit naar een mooie samenwerking.

Hans van de Mortel heeft aangegeven met ingang van het nieuwe kalenderjaar zijn bestuurlijke activiteiten voor Rura te willen beëindigen. Nadat hij als stadsarchivaris in januari 2021 zijn q.q.-rol als Rura-bestuurder overdroeg aan zijn opvolger Jac Lemmens bleef hij zich inzetten en ons met raad en daad bijstaan. Daarvoor zijn we hem dankbaar. In het voorjaar van 2023 vinden we vast en zeker een goed moment om die dank ook op een andere manier dan alleen hier in dit verslag te onderstrepen!

Anne Theunissen werd al eerder in ons bestuur uitgezwaaid, van een groots afscheid wilde zij niet weten. Het werd door corona trouwens onmogelijk gemaakt bovendien. Toch mocht haar meer dan 20 jaar durende inzet voor Rura niet zomaar voorbij gaan. Zij loodste Rura onder andere, na het overlijden van toenmalig voorzitter Jac Breugelmans, als waarnemend voorzitter door een lastige periode. Het bestuur besloot haar voor haar inzet en bijdragen te benoemen tot Lid van Verdienste. Tijdens de bestuursbijeenkomst van dinsdag 8 februari 2022 in de Theaterhotel de Oranjerie, kreeg zij de zilveren erespeld met het Rura-logo opgespeld uit handen van voorzitter Frank de Vries.

Onderdeel van de vernieuwing is ook een nieuwe website. De technische mogelijkheden van onze huidige site hebben hun grens bereikt. De informatie over de Stolpersteine, die we graag op onze eigen site hadden willen plaatsen, is daarom op dit moment via de site van het gemeentearchief te bereiken. Ook over de digitale toegankelijkheid van diverse publicaties, waaronder De Spiegel van Roermond, moeten we nadenken. Dat zou op de huidige website niet mogelijk zijn. Het bestuur rekent erop dat we in 2023 een totaal vernieuwde site kunnen presenteren.

Het wegekruis aan de Minderbroederstraat leek een gebed zonder eind te zijn geworden. Maar intussen is de draad weer opgepakt. De beschadigde lantaarns worden definitief vervangen en aan de straatverlichting gekoppeld. Met de nieuwe medewerkers van Spie is daarover een prima contact. Daarmee wordt het prachtige wegekruis, mede verbonden aan de legende van Joanna van Randenraedt, weer in de oude glorie hersteld. Het grafmonument van Joanna van Randenraedt in de Sint Christoffelkathedraal trekt overigens ook tegenwoordig nog veel bezoekers naar Roermond!

Onder de bezielende leiding van Ton Lupak zorgt de Werkgroep Archeologie voor het sorteren van de grote hoeveelheid glas, die tijdens twee grote vondsten in 2009 en 2014 onder andere uit de tuin van het voormalige woonhuis en atelier van Joep Nicolas naar boven kwam. Het gaat om glas van uiteenlopende periodes en kwaliteiten. Het sorteren ervan is een waar monnikenwerk. Nagenoeg elke zaterdag is een groep vrijwilligers daarmee bezig. Onderzoek in 2018/2019 door prof. Dr. Joost Caen om het glas eventueel te gebruiken voor een bijzonder glas-in-lood raam waarin Roermond als glazeniersstad gepresenteerd wordt, leverde een teleurstellend resultaat op. De kwaliteit bleek daarvoor namelijk niet goed genoeg. Desondanks gaat het sorteren gewoon verder. In dagblad De Limburger van 1 oktober 2022 legde Ton Lupak uit waarom: *'...We bereiden het voor, zodat er wetenschappelijk verslag van gedaan kan worden. Door het uit te zoeken kunnen we uitvinden wanneer het gemaakt is en hoe. Het leert ons over de technieken van vroeger...'* De stukken met beeltenissen erop verhuizen straks naar het archeologisch depot van de provincie.

Financiën

De teruggang van het aantal donateurs is een steeds weerkerend punt van zorg. In het verslagjaar nam de terugloop iets af, gelukkig melden zich ook nieuwe donateurs aan. Door extra giften, konden de inkomsten nog voldoende op peil blijven om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Het bestuur maakt bij alle uitgaven uiteraard een afweging in prioriteiten en dat leidt tot een gezonde financiële situatie. Dank aan alle donateurs is zeer op zijn plaats. Maar evenzo willen we ook hen wederom vragen om Rura te blijven promoten. Als iedere donateur slechts één nieuwe donateur aanbrengt, zijn we al snel twee keer zo groot. Belangrijk, want voor het duurzame voortbestaan is een stevig bestand van donateurs immers noodzakelijk. Voor de toekomst van onze geschiedenis!

Het bestuur bestaat eind 2022 uit:

Frank de Vries, voorzitter

Louis Wolters, secretaris

Frank Slenders, penningmeester

Jan Heemels

Saskia Kennis

Jac. Lemmens

Hans van de Mortel

Saskia Mouchart

Marianne Muller-Klaar

René Roosjen